

Biện pháp quản lý hoạt động dạy học môn Lịch sử và Địa lý ở các trường trung học cơ sở quận Ninh Kiều, thành phố Cần Thơ

La Thị Hồng Nhan*

*Trường THCS Chu Văn An, P. Tân An, quận Ninh Kiều, TP Cần Thơ

*Học viên cao học Trường Đại học Đồng Tháp

Received: 2/10/2023; Accepted: 12/10/2023; Published: 20/10/2023

Abstract: Based on research on the current status of management of teaching activities in History and Geography in secondary schools in Ninh Kieu district, Can Tho city; The article proposes measures to manage this teaching activity locally.

Keywords: History and Geography, junior high school, Ninh Kieu district, Can Tho city

1. Đặt vấn đề

Môn Lịch sử và Địa lý (LS&ĐL) ở trung học cơ sở (THCS) trong Chương trình giáo dục phổ thông (CTGDPT) 2018 đặt ra nhiều yêu cầu đối với giáo viên (GV) và học sinh (HS) đặc biệt là về dạy học tích hợp. Đây là môn học bắt buộc có sự thay đổi đáng kể trong cách dạy và học. Môn LS&ĐL hình thành và phát triển cho HS về năng lực lịch sử và năng lực Địa lý, biểu hiện đặc thù của năng lực khoa học trên nền tảng kiến thức cơ bản, có chọn lọc về LS&ĐL thế giới, quốc gia và địa phương, các quá trình tự nhiên, kinh tế - xã hội và văn hoá diễn ra trong không gian và thời gian, sự tương tác giữa xã hội loài người và môi trường thiên nhiên; giúp HS biết cách sử dụng các công cụ của khoa học lịch sử, khoa học địa lý để học tập và vận dụng vào thực tiễn; đồng thời góp phần cùng các môn học và HĐ GD khác hình thành, phát triển ở HS các phẩm chất chủ yếu và năng lực chung, đặc biệt là tình yêu quê hương, đất nước, niềm tự hào về truyền thống dân tộc, thái độ tôn trọng sự đa dạng của lịch sử thế giới và văn hoá nhân loại, khơi dậy ở HS ước muốn khám phá thế giới xung quanh, vận dụng những điều đã học vào thực tế. (Bộ GD&ĐT, 2018)

Trong những năm qua được sự quan tâm, đầu tư của Đảng và Nhà nước sự nghiệp GD&ĐT của quận Ninh Kiều, thành phố Cần Thơ đã có những bước phát triển mạnh mẽ, đặc biệt là cấp GD THCS. Hiện nay trên địa bàn quận có 19 trường THCS, các trường THCS của quận Ninh Kiều đã không ngừng đổi mới công tác QL HĐDH, chất lượng GD toàn diện được nâng cao, đặc biệt chất lượng GD văn hóa, đạo đức, kỹ năng sống, pháp luật, ngoại ngữ, tin học đã đạt được những thành tích đáng khích lệ.

Tuy nhiên, hoạt động GD LS&ĐL theo hướng tích

hợp, GV còn chậm đổi mới, chưa đi vào chiều sâu. Để thực hiện CTGDPT hiện hành được xây dựng theo định hướng nội dung, nặng về truyền thụ kiến thức, chưa chú trọng giúp HS vận dụng kiến thức được trang bị vào thực tiễn; HS phải học và ghi nhớ rất nhiều nhưng khả năng vận dụng vào đời sống rất hạn chế; không đáp ứng yêu cầu GD trong giai đoạn mới. Hơn nữa, các nước có nền GD phát triển đã chuyển hướng từ chương trình coi trọng nội dung GD sang chương trình coi trọng phát triển năng lực, phẩm chất người học. Chính vì vậy, chương trình GD Việt Nam cần phải tiếp tục đổi mới để đáp ứng yêu cầu hội nhập quốc tế. (Bộ GD&ĐT, 2018)

Việc triển khai thực hiện CTGDPT 2018 có những thuận lợi, song cũng gặp nhiều khó khăn thách thức đó là DH tích hợp, DH phân hóa, năng lực chuyên môn, nghiệp vụ của đội ngũ thực hiện chương trình. Để thực hiện CTGDPT 2018, trong đó có môn LS&ĐL ở cấp THCS hiệu quả và thành công cần tăng cường công tác QL tất cả các khâu trong quá trình GD, nhất là việc QL HĐDH trong nhà trường có vai trò hết sức quan trọng, đồng thời là nhân tố góp phần quyết định chất lượng GD&ĐT. Với những lý do trên tác giả chọn đề tài “QLHĐDH môn Lịch sử và Địa lý ở các trường trung học cơ sở quận Ninh Kiều, thành phố Cần Thơ” để nghiên cứu; bài viết đề xuất các biện pháp từ kết quả nghiên cứu thực trạng trên.

2. Nội dung và kết quả nghiên cứu

2.1. Thực trạng đến QLHĐDH môn LS&ĐL ở các trường THCS quận Ninh Kiều, thành phố Cần Thơ.

Tác giả khảo sát bằng phiếu với Lãnh đạo, chuyên viên Phòng Giáo dục và Đào tạo quận Ninh Kiều; Hiệu trưởng, phó hiệu trưởng; giáo viên ở các trường THCS quận Ninh Kiều, thành phố Cần Thơ. Tổng số khảo sát: 160 người, trong đó: Lãnh đạo và chuyên

viên Phòng GDĐT: 12 người; Hiệu trưởng, phó hiệu trưởng ở các trường THCS: 28 người; Giáo viên ở các trường THCS: 120 người. Kết quả khảo sát thu được như sau:

2.1.1. Mặt mạnh

Đa phần CBQL, GV, NV nhận thức tốt về vị trí, vai trò và sự cần thiết của hoạt động dạy học môn LS&ĐL trường THCS. Điều này rất quan trọng nhằm đảm bảo sự thống nhất, đồng thuận trong QLHDDH môn LS&ĐL trong trường THCS.

Hiệu trưởng các đơn vị đã chú trọng triển khai các chỉ thị, thông tư, văn bản, quy chế chuyên môn, quy chế kiểm tra của bậc học để thực hiện tốt nhiệm vụ năm học trong đó có công tác dạy học được đánh giá. Trong quá trình thực hiện công tác dạy học môn LS&ĐL, CBQL đã giúp cho GV nhận thức được tầm quan trọng của hoạt động dạy học môn LS&ĐL trường THCS và hoạt động này luôn giữ vai trò chủ đạo, là yếu tố hàng đầu quyết định chất lượng giáo dục trong nhà trường.

Tổ chuyên môn (TCM) LS&ĐL của nhà trường dần được kiện toàn, ổn định, có khả năng hoàn thành công việc, nhiệt tình và từng bước hoàn thiện kỹ năng về HDDH môn LS&ĐL.

2.1.2. Mặt hạn chế

Nhận thức của một số CBQL, GV còn hạn chế về dạy học môn LS&ĐL trường THCS, chưa thấy được tầm quan trọng của dạy học môn LS&ĐL ở các trường THCS quận Ninh Kiều, một số GV chỉ chú ý đến việc dạy học trên lớp còn các hoạt động khác chưa thực sự quan tâm.

Xây dựng kế hoạch, đề ra các mục tiêu phân đầu nhưng biện pháp đưa ra thực hiện kém tính khả thi; khâu kiểm tra, đánh giá chưa thường xuyên.

Tổ chức triển khai vận dụng PPDH môn LS&ĐL theo hướng tích hợp chưa thực sự linh hoạt, nhiều giáo viên còn lúng túng khi thực hiện, kỹ năng vận dụng PPGD còn hạn chế. Chưa thực hiện có hiệu quả việc đổi mới KTĐG chất lượng giảng dạy của giáo viên và kết quả học tập của học sinh theo hướng tích hợp môn học.

Công tác chỉ đạo, QLHDDH môn LS&ĐL ở các trường THCS quận Ninh Kiều tuy đã đạt được những kết quả bước đầu, chưa đề ra được những yêu cầu cụ thể đối với hoạt động dạy học môn Lịch sử.

2.2. Biện pháp QLHDDH môn LS&ĐL ở các trường THCS quận Ninh Kiều, TP Cần Thơ

2.2.1. Tổ chức nâng cao nhận thức đối với CBQL, GV, NV về sự cần thiết QLHDDH môn LS&ĐL ở các trường THCS quận Ninh Kiều, TP Cần Thơ

Đây là biện pháp rất cần thiết. Làm cho đội ngũ CBQL, giáo viên, học sinh hiểu sâu sắc hơn về tầm quan trọng của HDDH môn LS&ĐL ở các trường THCS quận Ninh Kiều, nói riêng, liên môn học nói chung nhằm thực hiện thành công đổi mới giáo dục.

Thông qua việc nâng cao nhận thức của CBQL và GV về tầm quan trọng của HDDH môn LS &ĐL trong việc nâng cao chất lượng giáo dục THCS. Từ nhận thức đúng giúp giáo viên đáp ứng được yêu cầu của chương trình GDPT mới về mục tiêu dạy học, kế hoạch, nội dung, chương trình dạy học và SGK mới, góp phần thúc đẩy và nâng cao chất lượng HDDH môn LS&ĐL

2.2.2. Kế hoạch hóa HDDH môn LS&ĐL ở các trường THCS quận Ninh Kiều, TP Cần Thơ

Biện pháp này nhằm xác lập mục tiêu và xác định các mô hình cần đạt tới. Mục tiêu xác định càng cụ thể, đúng đắn bao nhiêu thì việc thực hiện càng đạt kết quả cao bấy nhiêu.

Mục tiêu của kế hoạch hóa HDDH môn LS&ĐL ở các trường THCS quận Ninh Kiều cần căn cứ vào tình hình phát triển kinh tế - xã hội của địa phương và chất lượng giáo dục của nhà trường; căn cứ vào nhiệm vụ cụ thể của năm học; căn cứ vào thực trạng ĐNCB, GV và quy mô phát triển trường, lớp, học sinh của từng năm học và căn cứ vào kế hoạch cụ thể và kết quả dạy học môn LS&ĐL ở các trường THCS ở năm học trước. Xây dựng kế hoạch dạy học môn LS&ĐL trường THCS phải đổi mới từ tập trung đặt từ trên xuống thành xây dựng từ cơ sở đi lên.

Khi tiến hành XDKH QLHDDH môn LS&ĐL ở các trường THCS cần đảm bảo tính khoa học và khách quan.

2.2.3. Tăng cường bồi dưỡng chuyên môn, PPDH môn LS&ĐL ở các trường THCS quận Ninh Kiều, TP Cần Thơ

Đây là biện pháp quan trọng trong QLHDDH tích hợp liên môn nói chung, HDDH môn LS&ĐL theo hướng tích hợp nói riêng. Do đó, cần phải phát triển đội ngũ giáo viên trường ở các THCS đạt chuẩn đào tạo theo quy định của Luật Giáo dục 2019; đồng thời đủ kiến thức và kỹ năng thực hiện dạy học theo hướng liên môn nhằm thực hiện thành công chương trình GDPT 2018.

Tổ chức các khoá bồi dưỡng nghiệp vụ sư phạm cho toàn bộ giáo viên trong trường về triển khai thực hiện chương trình GDPT 2018; đổi mới PPDH theo hướng PTNLHS; đặc biệt là phương pháp, kỹ năng tổ chức HDDH theo hướng tích hợp liên môn, trong đó có môn LS&ĐL nhằm thực hiện thành công đổi

mới giáo dục.

2.2.4. *Đổi mới chỉ đạo HĐDH môn LS&ĐL ở các trường THCS quận Ninh Kiều, TP Cần Thơ*

Biện pháp này nhằm đảm bảo được sự nghiêm minh trong quản lý đồng thời phát huy được nội lực của giáo viên để đạt kết quả cao của HĐDH.

Để thực hiện có hiệu quả nhiệm vụ chính trị của nhà trường trong năm học, đòi hỏi nhà trường chỉ đạo GV thực hiện cam kết chất lượng bộ môn trong năm học, đó là cơ sở gắn trách nhiệm của mỗi cá nhân trong việc thực hiện nhiệm vụ năm học, đồng thời cũng là cơ sở để đánh giá, xếp loại cuối năm; mặt khác tạo điều kiện để Hiệu trưởng quản lý được dân chủ, công khai, công bằng, đồng thời tạo động lực, niềm tin và sự hợp tác cao của GV trong quá trình thực hiện nhiệm vụ được giao.

Nhà trường giao quyền tự chủ và tự chịu trách nhiệm cho TCM, cho GV về việc xây dựng kế hoạch giáo dục phù hợp với tình hình thực tế của nhà trường và địa phương; nghiên cứu xây dựng chỉ tiêu về chất lượng bộ môn của từng cá nhân trong từng TCM; yêu cầu GV phải gắn với cam kết chất lượng của từng bộ môn ngay từ đầu năm học đối với tổ, với nhà trường.

2.2.5. *Tăng cường KTĐG HĐDH môn LS&ĐL ở các trường THCS quận Ninh Kiều, TP Cần Thơ*

Kiểm tra HĐDH môn LS&ĐL theo hướng tích hợp của giáo viên được coi là một biện pháp quan trọng trong QLHĐDH của hiệu trưởng trường THCS. Vì thế việc thực hiện tốt kiểm tra HĐDH của giáo viên có ý nghĩa hết sức to lớn trong việc nâng cao chất lượng dạy học và giáo dục của nhà trường.

Đổi mới KTĐG HĐDH môn LS&ĐL ở các trường THCS quận Ninh Kiều nhằm tìm ra những thành công, hạn chế để có thể đưa ra các quyết định điều chỉnh kịp thời, như nhân rộng thành tích, khắc phục những yếu kém giúp giáo viên thực hiện tốt nhất HĐDH liên môn cũng như trong dạy học Môn LS&ĐL ở các trường THCS.

Tăng cường kiểm tra HĐDH môn LS&ĐL và đánh giá hoạt động quản lý của Hiệu trưởng ở các trường THCS quận Ninh Kiều nhằm giúp cho mỗi chủ thể trong nhà trường nâng cao ý thức trách nhiệm, cách thức để phát huy tinh thần tự giác, sức mạnh cá nhân, bộ phận trong nhà trường, góp phần tạo nên sức mạnh tổng hợp của nhà trường.

2.2.6. *Quản lý có hiệu quả các điều kiện hỗ trợ HĐDH môn LS&ĐL ở các trường THCS quận Ninh Kiều, TP Cần Thơ*

Huy động các nguồn lực tài chính tăng cường CSVC, TBDH nhằm nâng cao chất lượng HĐDH các bộ môn nói chung và môn LS&ĐL nói riêng.

Cơ sở vật chất, TBDH là một thành tố cơ bản trong quá trình dạy học, đặc biệt dạy học môn LS&ĐL ở các trường THCS. Thành tố này có vai trò quan trọng như các thành tố nội dung, chương trình, phương pháp, hình thức tổ chức, kết quả và môi trường giáo dục,...; đồng thời có tác động tương hỗ đến các thành tố cấu trúc khác của quá trình dạy học để đạt tới mục đích môn học và giáo dục toàn diện.

CSVC, TBDH đóng vai trò là một trong những điều kiện mang tính tất yếu để các lực lượng giáo dục trong nhà trường thực hiện được chức năng và nhiệm vụ. Do đó, để thực hiện được mục tiêu QLHĐDH môn LS&ĐL ở các trường THCS quận Ninh Kiều thì cần khai thác và sử dụng hiệu quả CSVC, TBDH trong nhà trường. Đảm bảo đủ các phương tiện và điều kiện CSVC cho việc thực hiện các hoạt động dạy, hoạt động học và các hoạt động khác; đồng thời góp phần thực hiện chủ trương chuẩn hóa, hiện đại hóa, xã hội hóa giáo dục.

3. Kết luận

Để nâng cao chất lượng dạy học thì QLHĐDH của các cấp QLGD giữ một vai trò quan trọng, nhưng đặc biệt đây là nhiệm vụ chính, cơ bản nhất và trọng tâm của hiệu trưởng. Trên cơ sở lý luận và thực trạng HĐDH môn LS&ĐL ở các trường THCS quận Ninh Kiều bài viết đề xuất sáu biện pháp quản lý HĐDH môn LS&ĐL ở các trường THCS. Các biện pháp này có mối quan hệ tác động hỗ trợ nhau, trong quá trình thực hiện cần áp dụng các biện pháp một cách đồng bộ, có như vậy mới nâng cao được hiệu quả của các biện pháp làm cho quản lý HĐDH môn LS&ĐL ở các trường THCS quận Ninh Kiều, TP Cần Thơ đạt kết quả tốt hơn.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Ban chấp hành TƯ Đảng (2013), *Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo*. Hà Nội
- [2]. Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2021a). *Thông tư về đánh giá HS THCS, THPT (Thông tư 22/2021/TT-BGDĐT)*. Hà Nội
- [3]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2021b) *Quyết định số 2455/QĐ-BGDĐT ngày 21/7/2021 về Ban hành chương trình bồi dưỡng giáo viên THCS dạy môn Lịch sử và Địa lí*. Hà Nội
- [4]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2022). *Kế hoạch số 1496/BGDĐT-GDTrH ngày 19/4/2022 về việc triển khai thực hiện Chương trình giáo dục môn Lịch sử và Địa lí năm học 2022-2023*. Hà Nội
- [5]. Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2018). *Thông tư 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26/12/2018 về ban hành Chương trình Giáo dục phổ thông*. Hà Nội